ÖLÜM ÇİÇEKLERİ

OCTAVIO PAZ

İspanyolcadan çeviren
A.Cengiz BÜKER

OKYANUS

A. CENGİZ BÜKER 1942 yılında İstanbul'da doğdu. 1968'de Tıp Doktoru oldu. İç Hastalıkları Uzmanı olarak uzun yıllar Deniz Kuvvetleri'nde hizmet verdi. Linguistik ve Filoloji üzerine özengeç uğraşlarını daha sonra A.Ü. - D.T.C. Fakültesinde lisans ve Lisansüstü çalışmalarıyla belgeledi. Şimdi de doktorasını hazırlamaktadır.

OKYANUS YAYINCILIK
ve YAPIMCILIK LTD. ŞTİ.

Ankara Cad. Konak İşhanı 43/304
34410 Cağaloğlu-İstanbul
Tel: 513 42 59

© Yayın hakkı Okyanus Yayıncılık
ve Yapımcılık Ltd. Şti. & A. Cengiz Büker

ISBN 975-7200 -10-7

Kapak Deseni: Picasso (Paris, 1948)
Kapak Tasarımı: Hayriye Büker
Baskı Tarihi: Mart 1996

Dizgi, Baskı, Cilt
ÖZGÜN AJANS
Basım-Yayın-Tanıtım
Klodfarer Cad. Aksoy Han 31/1 Çemberlitaş-İST.
Tel: 517 85 92

İÇİNDEKİLER

Meksika Tiyatrosu Tarihi 7
Octavio Paz 11
Octavio Paz'ın Tiyatrosu 13
Ölüm Çiçekleri 15
Telâffuz Kılavuzu 16

—yaşam / ölüm, aşk / nefret... tüm
karşıtlıkların dengesini arayanlara—

MEKSİKA TİYATROSU TARİHİ

1553 tarihinde (Latin) Amerika'daki İspanyol İmparatorluğu tüm Güney Amerika'yı ve Orta Amerika'yı içine alıyor, Kuzeyde Kaliforniya'dan başlayıp Şili ve Arjantin'e dek uzanıyordu. İspanyol Amerikası üç yüzyıl boyunca güneş batmayan İspanyol İmparatorluğu'nun bir parçası idi. Konkistadorlar (=fatihler) uygarlıklarını güç kullanarak benimsettiler; ama yerli İndio (=Kızılderili) kültürü, yerel gelenekler, halk söylenceleri ve türküler yokolmadı.

Kilisenin etkisi iki yönlüydü: Bir yandan yerli halkların haklarının tanınmasında yararlı olurken, öte yandan da bağlamının darlığı, kurallarının katılığı, günah işleyenlere, yasak kitapları okuyanlara ve eski inançları sürdürenlere ağır cezalar öngörmesiyle kötü etkileri de olmuştur. Bu katı "kitap yasakları" yüzünden İspanyol Amerikasında XIX. yy. "roman patlaması"na (boom) gelenedek "roman" yoktur.

XVII. yy. Avrupa İspanya'sının en popüler

edebiyat türü olan tiyatro, Amerika kıtasında dinsel temalar dışında neredeyse hiçbir yansıma yapmamıştır. Oysa bu dönemde "lirik şiir" olağanüstü denebilecek bir varlık göstermekteydi.

Latin Amerika'da XVIII. yy. öncesi tiyatroyu iki aşamada incelememiz gerekir: 1) Özgün yerli tiyatro, 2) İspanyol kültürü etkisinde tiyatro.

1492'de Kristof Kolomb'un İspanyollar için yeni kıtayı bulmasından önceki özgün oyunsama aşamasında var olan yapı, tüm dramatik kaynaklarda olduğu gibi, totemik ve dinseldir. Bu ayinsel/dinsel tiyatro, Avrupa'daki kayasal kültür (=cultura rupestre) ve Antik Yunan'daki Diyonizos kültürü ile benzerlik gösterir. İspanyolların gelmesinden sonra da, törenler danslar bayramlar (=fiestas) olarak izi süregelmiştir.

İspanyol kültürü etkisindeki ikinci aşama ise Katolik Kilisesinde, hıristiyanlaştırma aracı olarak, din öğretiminde yararlanılmıştır. Bu arada Kilise, dinsel inak[1] ile çatışmadığı sürece, yerli geleneklere saygılı davranmıştır. Öte yandan tapınaklarda okullarda oynanan İspanyol dinsel tiyatro parçalarını yerli dillere çevirerek yeni kıtaya taşımıştır. Yapıtlarla yazarlara bir ölçüde sansür uygulanmıştır. Sonunda İspanyol "comedia" biçiminin yerleşmesiyle Latin Amerika tiyatrosu çağdaşlaşmıştır. Başlangıçta bu oyunlar avlularda, bahçelerde, alanlarda, daha sonra da daha yerleşik yerlerde sahneye konmuştur.

---

(1) inak: felsefe terimidir, her türlü incelemenin eleştirmenin üstünde tutulan, gözü kapalı benimsenmesi istenen düşünce; nas. dogma.

Büyük klasik İspanyol yazarları doğal olarak geniş bir yayılma alanı bulmuşlardır. Bu arada Amerika'nın da İspanyol "comedia"sı üzerine tiplemeler, söyleşiler, yeni yazarlar açısından etkisi olmuştur. XVII. yy.'da yeni kıtada doğmuş olan yazarlar arasında şu adlar sayılabilir: Santo Domingo'lu rahip Cristobal de Llerena, Arjantinli Juan Gabriel de Lezcano, Meksikalı Fernán González de Eslava ile Luis de Belmonte, Perulu Peralta Barnuevo.

Yine hepsinden önemlisi, Meksika'da doğmuş Meksika'da ölmüş, ama formasyonunu İspanya'da tamamlamış olan Don Juan Ruiz de Alarcón anılmaya değer; bu yazar "*La verdad sospechosa* (Kuşkulu Gerçek)" adlı oyunu başta olmak üzere, birçok yapıtıyla tüm barok Avrupasını etkilemiştir.

XVIII. yy.'da ise, İspanyol "comedia"sının devam eden geleneği yanında, kentleşmenin getirdiği bozulma ile yeni "neoklasik" tekniklerin kıtaya taşınması sonucu, Fransız modeli "tragedias" ve molyeresk (molière tarzı) komediler ortaya çıkmıştır. Birinciye örnek Meksika'da Zumaya'nın "*El Rodrigo*"su, Peru'da Peralta Barnuevo'nun "Rodoguna"sı; ikinciye örnek ise Conde de la Granja, Jerónimo Monferte ile Buenaventura Pascual'ın yapıtları sayılabilir.

Meksikalı yazar Zumaya'nın "*La Partenopea*"sı ile İtalyan Operası da Amerika'ya girdi. Romantizmin öncüleri olan amerikancı ya da yerli etkiler ise Sor Juana Inés la Cruz'un oyunlarıyla ortaya çıkmaya başladı.

XIX. yy.'da Latin Amerika ve Meksika'da önce devrimci bir politik dönem yaşandı, daha sonra Avrupa'daki eğilimlerin de etkisi ile "romantik" bir evreye geçildi. Bu dönemde Rivas, Garcia Gutierrez, Hartzenbusch, Zorrilla, Hugo, Dumas, Shakespeare, Manzoni, Byron, Schiller gibi avrupalı yazarlara koşut yapıtlar verildi. Meksika'da bu alanda sayılabilecek adlar şunlardır: Rodriguez Galvan Muñoz, Fernández Calderón.

Rosas Moreno ile Chavero ise *"indigenismo"* adı verilen Meksika yerli tiyatrosunu simgelerler.

En doğurgan romantik tiyatrocu da Peón y Contreras olmuştur (1843-1907). Bu yazar Zorilla'nın stilinde yazmıştır ve tiyatronun yeniden kurucusu (=restaurador) diye adı çıkmıştır. Başka adlar olarak da Isabel Prieto, Rosa Palacio, Pantaleón, Tovar, Amieva, Mateos... sayılabilirler.

XX. yy. içinde Latin Amerika tiyatrosu "natüralist" akımın etkisine girdi. Bu dönemde evrensel çapta bir ad ortaya çıkmadı. Bunda yerel koşulların yetersizliği etken olmuştur. Meksika'da bu dönemde şu yazarlar yetişti: Alfanso Reyes, Gamboa, Davatos, Diez Barroso, Elizondo, Mediz Bolio, Michel Diaz, Dufóo, Monterde...

Meksika'da 1923 yılından bu yana bir Devlet tiyatrosu vardır.

OCTAVIO PAZ

1914 yılı Mart ayının 31'inde Mixcoac Federe Bölgesinde doğdu. İlk öğrenimini México kentinde yaptı. Daha sonra Hukuk okumaya başladıysa da, sonradan kendini edebiyata adayabilmek için tahsilini yarıda bıraktı. Latin Amerika şiirini incelemek üzere burs alarak Amerika Birleşik Devletleri'nde yerleşti. Şiirlerini **Barandal** (1931-1933) ve **Cuadernos del Valle de México** (1933-1934) dergilerinde yayınlamaya başladı. Efrain Huerta, Alberto Quintero Alvarez ve başkaları ile birlikte kendi kuşağından yazarları biraraya toplayan **Taller** (1938-1941) adlı edebiyat dergisini çıkardı. **Taller Poético** (1936-1938), **Letras de México** (1937-1946), **El Hijo Pródigo** (1943-1946) gibi başka dergilerde de çalıştı. İspanyol İçsavaşı sırasında yarımadaya (=İspanya'ya) giderek, Cumhuriyetçilerle işbirliği yaptı. 1943'te diplomasiye geçerek Fransa'da, Japonya'da, İsviçre'de, Hindistan'da çeşitli görevlerde bulundu. 1968'de Büyükelçi rütbesine ulaşmışken görevden ayrıldı. 1967 yılında **El Colegio Nacional** üyeliğine seçildi.

Kuşkusuz kuşağının en önemli şairidir; yurtdışında en çok tanınanı, yabancı dillere en çok çevirisi yapılanıdır. Octavio Paz temelde ozandır. İlk betiği olan *"Raíz del hombre"* (1937) onu kutsallaştırmıştır. En azından ilk önemli yapıtıdır. Daha önce bir plaket ile "Luna silvestre" (1933), "No pasarán!" (1936) adlı yapıtları yayınlandı. Daha sonra yazdığı ağır denemelerle bibliyografyası zenginleşmiştir. Sosyal hümanist kaygılar taşıyan çok duyarlı bir lirik-şair olarak bilinir. Kendisinden sonra gelenler şu ya da bu yönüyle ona öykünürler; Onu Meksika'nın en ilerici yazın bayrağı olarak benimsemişlerdir. İnsanın gerçel kökenlerini, özellikle de Meksika insanının özgün gizemini aramak yolunda gerçeküstücülüğü aşmıştır.

Bonnie Oberman, 1991'de yazdığı makalede şöyle tanımlıyor Paz'ı: "İsveç Akademisi dünya çapında tanınmış 76 yaşındaki bu ozan ve deneme yazarını, duyumsal bir kavrayışı ve tutarlı bir insancıllığı yansıtan, geniş ufuklara sahip tutkulu yapıtlarıyla ve gerçeküstücü bir bakış açısıyla sözcüklere yeni, değişken ve zengin anlamlar kazandırdığı için ödüle lâyık bulmuştu. Toplu şiirleri 1987'de yayımlandı. Yediyüzbin dolarlık Nobel Ödülü'nün kendisine mi, yoksa ülkesine mi verildiği sorusunu şöyle yanıtladı: Bence bir şair yalnızca bir bölgeyi değil, bütün dünyayı temsil eder... Şair iyi yazmak zorundadır, ve yazar aynı zamanda bir toplum eleştirmenidir. Ben hem şair, hem de toplum eleştirmeni olmak istiyorum!".

1956 yılında "del Caballito" tiyatrosunda "yüksek sesle şiir" programının ikincisi olarak ilk kez sahneye konan "La hija de Rappaccini" (1953); Alvaro Araciz'in Meksika Tiyatrosu Koleksiyonu dizininde Maruxa Villalta'nın seçisiyle 1959 yılında "Tek Perdelik Oyunlar Birinci Antolojisi" adlı betikte yayınlandı.

OCTAVIO PAZ'IN TİYATROSU

Tek tiyatro yapıtı olan "Ölüm Çiçekleri (Rappaccini'nin Kızı)" oynanmak ya da yalnızca okunmak için yazılmış özgün ve şiirsel bir nitelik taşır. Ama düşünce olarak insanın kendi onuru ile başkalarına karşı özverili sevgisi arasında gider gelir. Bu yapıt gerçekte Nathaniel Hawthrone'un bir öyküsünün dramatik adaptasyonudur. Bu öykü de gerçekte ağızdan ağıza yayılan bir Halk Masalından alınmadır.

Öyküdeki olaylar gerçeküstü sayılabilecek bir düşsellikle yüklüdür. Zamanda belirginlik yoktur. Kişiler geçmişle gelecek arasında gidip gelirler. Geçişleri, simgesel ögeleri anlatabilmek için yazar, Eski Yunan Korosu benzeri bir teknik uygulamıştır. Bu kavram, dramatik görünümlü, görkemli bir maskenin, bir de aşk ile düş çelişkisini yansıtan bir dilin oluşturduğu "haberci" figürü ile verilir. Octavio Paz'ın yapıtlarında şiirin edimselliğini yeniden uyandırarak, şiir terimleri ile tiyatro tekniği arasında uzlaşıyı sağlamak için, dramın poetik işlevini yenileyerek, şiiri içinde bulunduğu yalnızlıktan, gizemli örtünmüşlükten çıkarmak istemi seçilmektedir.

ÖLÜM ÇİÇEKLERİ

(Rappaccini'nin Kızı)

— oyun tek perde —

TELÂFFUZ KILAVUZU

Okurlara, ya da yapıtı tiyatro oyunu olarak canlandırmak isteyenlere kolaylık sağlamak, dinleyenlerin de kulaklarının incinmesini önlemek amacıyla İtalyanca ve İspanyolca adların doğru olarak okunuşunu açıklamanın yararlı olacağını düşünerek bu telâffuz sayfasını ekledim. Gereksinim duyanlara ilgi ve dikkatleri için teşekkür eder, gereksinim duymayanlardansa iyiniyetle yaptığım bu didaktik davranış için bağışlama dilerim (A. C. B.)

Yazılışı	**Türkçe okunuşu**
ISABEL	İZABEL
JUAN	HUAN
RAPPACCINI	RAPPAÇÇİNİ
BEATRIZ	BEATRİS
BAGLIONI	BALYİONİ

GİRİŞ

Doktor Rappaccini'nin bahçesi. Bir uçta içinde Juan'ın adası bulunan eski bir yapının bir bölümü görülüyor. Sahne öyle yerleştirilmiş ki, izleyiciler odanın içini görebiliyorlar: oda yüksek ve dar, tozla kaplı bir büyük ayna yanda duruyor, odanın sefil bir havası var. Yıpranmış bir perde gerili olan balkon bahçeye açılıyor. Ortada büyüsel görünüşlü bir ağaç dikili. Perde kalktığında sahne karanlıktır; yalnızca Tarot figürlerine benzer giyimli, ama hiçbir figüre tümüyle benzemeyen, hermafrodit kişilikli Haberci'nin bulunduğu alanda ışık vardır.

HABERCİ.— Adımın ne olduğu önemli değil. Nereli olduğum da. Gerçekte ne adım var, ne cinsiyetim; ne yaşım, ne de doğum yerim. Erkek ya da kadın, çocuk ya da yaşlı, dün ya da yarın, Kuzey ya da Güney... İki cins, üç zaman, dört mevsim, dört yön... İçimde birleşir kaynaşırlar. Gönlüm duru bir su gibi saydamdır, sopsoğuk başdöndüren bir pencere olur bakınca. Dibindeyse benim olan hiçbirşey bulamazsınız. Tek göre-

bileceğiniz, ogünedek hep yadsıdığınız arzuların imgesi olacaktır. Ben buluşup birleşmelerin tam ortasıyım, bütün yollar bana çıkar. Uzam, yalnızca bir uzam, tümüyle hiç, tümüyle bomboş. Hem burdayım, hem de orda. Herşey burda, herşey orda. Uzayın herbir elektrikli noktasında, zamanınsa herbir manyetik parçasındayım: dün bugün, yarın da bugün. Herşey ne olacaksa o idi, şimdi de odur. Burda yer yüzünde ya da ta yıldızlarda. Buluşup birleşmek ne demektir? İki bakışın tutuşup akkor olanadek birbiriyle karşılaşması, iki arzunun sarmaşdolaş olmasıyla bir alev yumağına dönüşmesi, özgürce istenen bir kaynaşma, seçilen bir yazgı.

Birleşmeler ayrılmalar: zamanın merkezinde saniyenin küçücük bir bölümünde birbirine karışan ruhların yarattığı evren şarkısı. Otların üstünde saçılıveren nar taneleri gibi dağılan dünyalar. *(Tarottan bir kart çeker.)* İşte dansın tam ortayerinde sabit bir yıldız: geceler kraliçesi, cehennem sultanı. Bitkilerin büyümesini, med ve cezirin düzenini, gökyüzünün devinimlerini yöneten ece... Ayışığı avcısı, yeraltı vadilerinde ölüler çobanı, ürün almaların anası. Yolun yarısını uykuda geçirip sonra kollarında kimi altın rengi kimi karanlık akarsulardan bilezikler, sağ elindeyse yeniden doğuş başağını taşıyarak uyanıveren pınarların doğurucusu. *(İki kart çeker.)* İşte düşmanlıkları burada: Bu dünyanın kuralı, paradan ve gübreden yapılmış tahtında oturuyor. Titreyen dizlerinde yasalar kitabıyla ahlâk kuralları, elinin uzanacağı yerdeyse kamçı hazır... Sezar'ın hakkını Sezar'a veren, ama yüreğin hakkı-

nı yüreğe vermeyen adaletli erdemli kral! Tam karşısındaysa "Münzevi" duraduruyor: üçkene küreye tapar, eski Kalde yazılarını bilir de damardaki kanın dilinden anlamaz, yitip gitmiştir tartışmaların labirentinde, kendi kendisinin tutsağıdır. *(Bir başka kart çeker.)* İşte bu da "Şair", bizim delikanlı ozanımız, başını çocukluğuna yaslamış uyurken uyanıverdi duyunca "Kız"ın türküsünü. Takılıp türkünün arkasına sürüklenmekte uçuruma gözleri kapalı. İncecik bir ipte denge arıyor. Güvenli adımlarla düşlerin arkasından bana doğru geliyor. Oysa ben yokum aslında. Zavallı, başı dönüp yuvarlanıverecek aşağıya... Hah işte, bu da son kartımız: "Sevgililer"... İki figür şöylecene yanyana, biri gün renginde öbürü karanlıkta. İki yol görünüyor çıkan falda. Sevmek, bir anlamda seçmek demektir: seçmek ya ölümü, ya da yaşamı!... *(Haberci çıkar.)*

SAHNE I

(Bahçe hâlâ karanlıktır. Odada kuşkulu bir ışık, balkon perdesi çekili.)

ISABEL.— *(Girer, odayı gösterir.)* Sonunda geldik, genç efendim. *(Gencin isteksiz suskunluğu karşısında.)* Yıllardır kimse oturmuyor burda. O yüzden terkedilmişlik kokuyor buram buram. Ama siz bu odaya can vereceksiniz. Duvarlar geniş...

JUAN.— Belki de fazla geniş... Yüksek ve kalın...

ISABEL.— Böylece caddenin gürültüsü girmez. Genç bir öğrenci için bundan iyisi can sağlığı.

JUAN.— Kalın rutubetli duvarlar. Bu nemliliğe, bu sessizliğe alışmam güç olacak. Gerçi derler ki, yalnızlık düşünceyi besler.

ISABEL.— İnanın, çok geçmeden kendinizi evinizde hissedeceksiniz.

JUAN.— Kocaman odam vardı Napoli'de. Yatağım yüksekti, genişti bir gemi gibi. Her gece,

gözlerimi kapayınca seyre çıkardım adsız denizlerde, belirsiz karalarla sisli puslu kıtalar arasında. Arasıra geri dönememe düşüncesi sarardı beni, yitip gitmişim gibi sonsuzadek, kapkara bir okyanusta tek başıma... Ama kayardı yatağım sessiz bir güvenle gecenin sırtında. Sabahları hep aynı mutlu kıyıda uyanırdım... Pencerem açık olarak yatardım, sabahleyin odama girerdi güneş... Sonra denizin meltemi.

ISABEL.— Padova'da[2] deniz bulunmaz, ama bahçeler var. İtalya'nın en güzel bahçeleri.

JUAN.— *(Kendi kendine.)* Deniz, denizin üstünde güneş... Bu oda çok karanlık.

ISABEL.— Perdeler kapalı da ondan. Perdeleri açınca ışık kör edecektir sizi. *(Perdeleri çeker; izleyicilerin önünde ışıl ışıl bir bahçe açılır.)*

JUAN.— *(Gözleri kamaşarak.)* Bak bu iyi işte! Ne parlak ışık, altın gibi! *(Balkona yaklaşarak.)* Bak hele, bir de bahçe varmış: Bu bahçe evin mi?

ISABEL.— Eskiden sarayın bir parçasıydı. Şimdiyse ünlü hekim Doktor Rappaccini'ye ait.

JUAN.— *(Balkona çıkar.)* Ama bu bir bahçe değil... En azından bir Napoli bahçesi hiç değil. Bu bir kâbus.

ISABEL.— Padova'da da çok kimse böyle

---

(2) Padova (Padua): İtalya'da kent, Veneto'da il merkezi, Bacchiglione ırmağı kıyısında. Milano'dan Venedik'e ve Bologna'dan Alpler'e giden karayollarının kavşak noktasında bulunan kentin çok eskilere dayanan bir ticaret işlevi vardır; aynı zamanda etkin bir düşünce merkezidir, Üniversitesi 1222'de kurulmuştur (Büyük Larousse Ansiklopedisi).

söyler, bayım. Ama kaygılanmayın: doktor Rappaccini öyle bayağı çiçekler yetiştirmez. Gördüklerinizin tümü tıbbi bitkiler, şifalı otlardır.

JUAN.— Neyse, gene de havası nefis. Aynı anda hem serin hem ılık, uçucu ve hafif. Sıkıntı vermiyor insana. Hemen hemen de hiç kokusu yok gibi. İtiraf etmek gerekir ki, bu doktor Rappaccini'de hiç göz zevki yoksa da, kokuların sırrını iyi biliyor... Nasıl bir insandır?

ISABEL.— Söylemiştim: bir bilgin, büyük bir bilgin. Onun gibi doktor bulunmaz, derler... Başka şeyler de söylerler.

JUAN.— Ne gibi şeyler?

ISABEL.— Buna siz karar vereceksiniz, efendim. Bugün ya da yarın bu balkondan bakarken görürsünüz onu. Bitkilerin bakımı için hergün dışarı çıkar, kimileyin kızı ile birlikte.

JUAN.— Hayır, kesinlikle beğenmedim ben. *(Perdeyi kapar.)* Ya doktor Rappaccini'nin kızı, benzer mi babasına?

ISABEL.— Beatriz bu ihtiyar gözlerimin gördüğü yaratıkların en güzelidir. Birçok tâlibi var, ona uzaktan hayranlık duyan. Çünkü babası yaklaşmalarına izin vermez. Kızsa çok çekingendir: bir yabancı görse hemen kaçar... Başka istediğiniz var mı, bayım? Size hizmet etmek benim için mutluluktur. Siz çok genç ve yakışıklısınız... Öyle de yalnızsınız ki...

JUAN.— Teşekkür ederim bayan Isabel. Yalnızlık zarar vermez insana. *(Isabel çıkar.)*

SAHNE II

JUAN.— Bu kovuğa alışmaya çalışacağım. Bu gidişle yarasaya dönmeyeceğimi umarım. *(Aynaya yaklaşır, aynayı kaplayan tozu üfler; yarasanın uçmasını elleriyle taklit eder; güler; ciddileşir. Isabel'in birden geri gelmesi delikanlıyı şaşırtır.)*

ISABEL.— Rahatsız ettiğim için bağışlayın, bayım. Sizi böyle yapayalnız bırakmak bana çok dokundu, sonra işte şu gül demetini getirmek geldi aklıma. Belki hoşunuza gider. Daha bugün yeni topladım onları, bu sabah.

JUAN.— *(Çiçekleri alır.)* Sağolun, bayan Isabel, çok sağolun. *(Isabel çıkar.)*

JUAN.— Ne ince bir davranış! Güller de pek güzel, ama onları verebilecek kimsem yok. *(Gülleri atar; sonra gülümser, yeniden yerden alıp aynaya yaklaşır, yüzü gülmektedir, bir reverans yapar, çiçekleri düşsel bir sevgiliye sunarken birden sıçrar. Kımıldamadan durur, kararsızlık gösterir; sonra yerinden fırlayıp perdeleri toplar, balkona çıkar. Doktor Rappaccini'yi görünce yarı saklanıp gözetler.)*

SAHNE III

RAPPACCINI.— *(Bitkileri denetler. Bir çiçeğin üzerine eğilir.)* Yetmez mi sana bunca bakım, üzerine titreme? Utangaç bir kız gibi neden kızarıyorsun? Ne de ince duygulusun! Ne de nazlısın! Yüzün kırmızılaşıyor, ama silâhların da yerli yerinde: sana bir dokunan olursa görür, nasıl her yanının mosmor lekelerle kaplandığını. *(Atlayıp, birbirine dolaşmış başka bitkilerle ilgilenir.)* Sizi aşıklar sizi, günahkâr çiftler gibi sarılıvermişsiniz birbirinize! *(Bitkileri birbirinden ayırıp birini kökünden söker.)* İşte bundan sonra yapayalnız kalacaksın, azgın arzuların dinmeyen çılgın kokular üretecek, tıpkı susuzluk duygusu gibi: karşıtlıkların gerilimi bu! *(Bir adım daha atarak başka bir bitkiyle ilgilenir.)* Hey sen, yaşam mısın, yoksa ölüm mü? *(Omuzlarını silker.)* Kimbilir? Nasıl olsa ikisi de bir değil mi? Biz doğunca ölmeye başlar bedenimiz; biz ölünce de yaşamaya... başka bir hayatla yaşamaya. Kim söylebilir ki kadavranın gerçek bir ölü olduğunu? Solucanlara sormak gerek düşüncelerini: Hiç böyle sağlıklı ol-

madık biz diyeceklerdir... Zehirlerle panzehirler: hıh, ikisi de aynı şey değil mi? Güzelavrat otu, tofana suyu, baldıran kökü, kara ban otu, geleboro... Ne büyük biçim zenginliği, ne etki çeşitliliği! Zehirli süt bitkisi, acıkanım, çakal ödü, haşhaş, havlıcan, kekik, ısırgan otu, iblis tırnağı, küf, meşe palamudu, zakkum, kurt osuruğu, şeytan mantarı, hünnap... Öteyandan bir parmak boyu sıradan ayrılan yosun tozu, akciğer otu, misk otu, ev küfü... aşçıların en korktuğu şey! Ne var ki, işin temeli hep aynı: küçük bir değiştirme, hafif bir oynama yeter, zehiri yaşamsuyu yapmak için. Ölüm ve yaşam: bunların hepsi de yalnızca birer ad! *(Bir adım daha atarak ağacın önüne gelir.)* Beatriz, kızım!

BEATRIZ.— *(Kapıda görünür, ilerler.)* Buradayım, baba.

RAPPACCINI.— Bak ağacımız nasıl oldu. Her kez daha yüksek, daha sağlam. Üstelik de yemişlerle kaplanmış.

BEATRIZ.— *(Ağacın önünde.)* Ne güzel, ne yakışıklı! Nasıl da büyüyüverdin canım kardeşim. *(Ağacı kucaklar, yanağını gövdesine dayar.)* Konuşmuyorsun, ama veriyorsun yanıtını öyle kendine göre; daha hızlı akıyor içindeki özsu. *(Babasına.)* Yüreğinin attığını duyuyorum, sanki canlıymış gibi.

RAPPACCINI.— Canlı o.

BEATRIZ.— Demek istedim ki: Sanki senin gibi, benim gibi yaşıyor. Tıpkı bir genç çocuk gibi canlı. *(Bir yaprağa yaklaşıp koklar.)* Bırak da par-

fümünü koklayayım, azıcık hayat çalayım senden!

RAPPACCINI.— Kendi kendimle konuşuyordum bir saniye önce. Diyordum ki, kimisi için yaşam olan, başkası için ölümdür. Biz yuvarlağın bir yüzünü görüyoruz yalnız. Oysa ölümden ve yaşamdan yapılmıştır varoluşun tümü. Doğru ölçülerle ölçüp oranlanırsa bir miktar hayat olduğu ortaya çıkar ölümün içinde de; öyleyse tıpkı tanrılar gibi olurduk her iki yarım birleşseydi. Eğer benim bu yaptığım deney...

BEATRIZ.— Yok, hayır, sözetme bana bunlardan! Kaderime razıyım ben, hem de mutluyum bu bahçede, bu bitkilerle birlikte. Onlar benim tek ailem! Ama gene de, ara sıra, bir gülüm olsa da koklasam diyorum. Yaseminler takmayı istiyorum saçıma. Ya da elim deyince yanıverecek diye korkmadan beyaz yaprakları, papatya falına bakmayı özlüyorum.

RAPPACCINI.— Güller, papatyalar, menekşeler... biraz don olunca soluveren dayanıksız bitkiler, bir esintide yapraklarını döken kısa ömürlü çiçekler! Bizimkilerse ölümsüz!

BEATRIZ.— Narin ve kırılgan, işte bu yüzden de aşık olunası! Mor sineklerin, sarı arıların vızıldadığı bahçeler; çekirgelerle ağustosböceklerinin türkü söylediği çayırlar... Bizim bahçemizdeyse ne kuş var ne böcek, ne duvarın üstünde güneşlenen kertenkele, ne bukalemun, ne güvercin...

RAPPACCINI.— Yeter, yeter. Herşey bira-

rada olmaz ki. Bizim bitkilerimiz hepsinden iyi. Gönlünce verilmiş biçimleri ateşli hastalıkta görülen hayaller gibi güzel; büyümeleri de gizemli bir hastalığın ağır ağır ilerleyişi gibi güvenli, kesin, ölümcül. Çicekleri, meyveleri mücevherler gibi pırıl pırıl. Ama zümrüt, elmas, yakut... cansız cisimlerdir, ölü taşlardır. Bizim mücevherlerimiz ise canlı. Ateş onların damarlarında dolaşırken, renkten renge girer sualtı kovuklarındaki ışık gibi. Bir ateş bahçesidir burası, yaşamla ölüm burada kucaklaşır, sırlar verirler birbirlerine!

BEATRIZ.— Evet, bunların hepsi doğru... Ama ben gene de bir kedim olsaydı da sırtını okşasaydım, diyorum, yusyuvarlak tatlı bir elektrik topu olanadek. Bir bukalemunum olsaydı da eteğimin üstüne yatırıp renkdeğiştirmesini izleseydim. Bir kedi, bir bukalemun, yeşilli sarılı bir muhabbet kuşu. Omzuma konup bağırsaydı: Beatriz, Beatriz; kâfuru ile anason yatağına süreriz! Ya da bir kuşcağız saklansaydı iki göğsümün arasına. İsterdim ki... *(Hıçkırır.)*

RAPPACCINI.— Kızım, ağlama. Ben hassas bir insanım, dayanamam görmeye acı çektiğini. Gözyaşlarını kurutmak isterim dudaklarımla...

BEATRIZ.— *(Kırgın bir sesle.)* Bunu yapamazsın ki, biliyorsun yapamayacağını. Gözyaşlarım seni kezzap gibi yakar. *(Ağaca seslenerek.)* Yalnız sen, yalnız sen, benim kardeşim, dayanabilirsin gözyaşlarıma. *(Ağacı kucaklar.)* Al benim ağıtımı, içindeki yaşamı iyice iç, sonra sen

de bana biraz kendi yaşamından ver! *(Bir yemiş koparıp ısırır.)* Seni yediğim için beni bağışla; sanki kendimden bir parçayı yiyor gibiyim. *(Güler.)*

RAPPACCINI.— *(Kendi kendine.)* Vay canına, artık hepsi geçti! *(Omuzlarını silker ve çıkar.)*

BEATRIZ.— *(Ağaca.)* Utanç duyuyorum, kardeşim. Şikâyet etmeye hakkım var mı? Kentteki kızlardan hiçbiri gezemez bu bahçede, koklayamaz bu parfümleri, benim yediğim yemişleri yiyemez. Buraya girdiğimde, kendi kendimin içine girmiş gibi oluyorum. Buradaki hava kaplıyor beni el değmeyen geniş bir örtü gibi, bitkilerin buharı temiz bir ağızdan çıkan buğu kadar hafif ve ılık, nemliliğin okşayışını duyuyorum. Sıkılıyorum evde otururken, çekiç gibi vuruyor şakaklarım, başım dönüyor. Sen yürüyebilseydin, yanıma gelir yatardın yatağıma: senin soluğun tüm karabasanlarımı dindirirdi. Sen yürüyebilseydin, bahçede birlikte gezerdik; konuşabilseydin birbirimize neler neler anlatıp gülecektik. *(Ağacı okşar.)* Uzunboylu yakışıklı bir genç olurdun. Bembeyaz dişlerin olurdu. Göğsünde altın sarısı sık kılların bulunurdu, tıpkı bir demet taze ot gibi. Boylu boslu, havalı. Başka kızlara bakmandan da korkmazdım: bakamazsın ki. Ben de bakamam başkasına. Hayır, hayır, asla, hiçbir zaman bakamam başkasına. *(Kendi kendine.)* Bu bahçede gezip dolaşmaya yargılıyım, kimsesiz, kendi kendime konuşarak. *(Ağaca.)* Konuş benimle, n'olur, birşey söyle; hiç olmazsa bir "iyi akşamlar" de.

JUAN.— *(Balkona çıkarken.)* İyi akşamlar!

BEATRIZ.— *(Çığlığını güçlükle tutarak kaçar; sonra geri döner, bir reverans yapar.)* İyi akşamlar!

JUAN.— *(Gülleri kıza doğru atar.)* Bu güller daha yeni dalından koparılmış. Koklarsan onları, adımı söylerler sana.

BEATRIZ.— Teşekkürler, bayım. Benim adım Beatriz.

JUAN.— Benimki de Juan, Napoli'den geliyorum, bu gülleri bana...

(Beatriz gülleri yerden alır, hemen göğsüne sokup saklar, koşarak gözden kaybolur, Juan'ın sözleri ağzında kalır. Hava yavaş yavaş kararır.)

SAHNE IV

HABERCİ.— *(Sahne karanlık; Juan'ın odasında zayıf bir ışık var.)* Uyuyor, uyurken de savaş yapıyor kendine karşı. Farketti mi acaba, Beatriz'in ellerini dokunur dokunmaz, nasıl da yıldırım yakmış gibi kapkara oluverdiğini güllerinin? Kolay değil kuruyan gülleri tazesinden ayırt etmek akşamın alacakaranlığında, bahçenin ışıltısından başıdönmüşken hele. Uyu, uyu! Güneşin kızıl ve mor şeritlerle örttüğü denizi, yeşil tepeleri gör düşlerinde, düşle kıyılarda koştuğunu, dön çocukluğuna! Hayır hayır, her kez daha çok uzaklaşıyorsun alıştığın görüntülerden. Kuvars kristalleri içinde işlenegelmiş bir kentte yürümektesin. Susamışsın, susuzluk geometrik sanrılar gösteriyor gözlerine. Saydam koridorlarda kaybolarak yuvarsal meydanlardan geçiyorsun; dikilitaşların civalı havuzları beklediği düzlüklerden geçiyorsun, dönüp dönüp aynı sokaklara çıkan yollardan geçiyorsun. Camdan duvarlar kapanıp seni tutsak ediyor, bin aynada bin kez yansıyor kendi imgen, sonra da başka bin aynada bin kez yeniden görünüyor. Kendinden dışarı çıkamamaya yargılısın,

kendini saydam galerilerde arayıp durmaya yargılısın, hep gözönündesin, ama hep erişilmezsin: buracıkta olan, tam karşında olan, senden bir işaret dilenerek yalvaran sana bakan, kardeşçe bir bakış bir dostluk uman sen değilsin, yalnızca senin imgendir o. Gözlerin açık olarak uyumaya yargılısın. Kapa gözlerini, geri çekil, dön karanlığa, çocukluğundan daha da öteye, geriye doğru, ana kaynağa doğru! Zaman dalgaları vurmakta ruhuna. O dalgaların karşıtı yönde asıl küreklere, geriye hep geriye, akıntıların üstüne çık, kapa gözlerini, ilk tohuma kadar geriye dön! Birisi örtmüş senin gözkapaklarını. Yıkılıyor bu saydam hapishane, camdan duvarlar yatıyor ayaklarında, tıpkı sakin suların önündeki set gibi. İç, hiç korkma, uyu; gez evreni, kapalı gözlerin ırmağı sürüklesin seni. Sabah senin böğründen doğacak. *(Bu sahnede Juan, Habercinin sözlerini mırıldanarak yineler.)*

SAHNE V

ISABEL.— Bayım! Doktor Baglioni arıyor sizi.

JUAN.— Hangi doktor Baglioni? Babamın arkadaşı olan mı?

ISABEL.— Ünlü bir hekimdir, bayım, çalıştığı Fakültenin onurudur.

JUAN.— Buyursun, buyursun! Yok yok, biraz beklesin! Kendime biraz çekidüzen verip salona geleyim.

BAGLIONI.— *(Girer.)* Gerek yok, genç dostum. Babanız benim oda arkadaşımdı, birlikte ders çalışırdık onunla işte bu kentte. Onun oğlu benim de oğlum sayılır.

(Isabel reverans yapıp sessizce çıkar.)

JUAN.— Ziyaretiniz beni şaşırttı, üstadım Bu fakir öğrenci odasının dağınıklığını bağışlayın. İçinde bulunduğum koşullar...

BAGLIONI.— Herşeyi anlıyorum yavrum. En sevgili dostumuz Padova'ya gelmiş, ne demek! Tıpkı babanın modelisin. Kimi sevinçli kimi hüzünlü, ama hepsi bence kutsal nice anılar canlanıyor yaşlı yüreğimde!

JUAN.— Bu inceliğiniz dokunuyor bana, sayın doktor. Buralara gelişimin nedenini anlatayım size: Hukuk öğrenmek için buradayım. Dün buraya vardığımda başka yer bulamadım elimdeki olanaklara uyan. Siz bu yoksul yere gelerek çok onurlandırıyorsunuz beni...

BAGLIONI.— Manzarası güzel! Hem bakın yanında bir bahçe de var.

JUAN.— Evet, bu gerçekten pek özgün bir durum. Hiç görmemiştim böyle bir bahçenin benzerini. Ünlü doktor Rappaccini'nin bahçesi bu.

BAGLIONI.— Rappaccini mi?

JUAN.— Bana söylendiğine göre bir büyük bilge imiş kendisi. Doğadaki en şaşılası gizemleri bilirmiş.

BAGLIONI.— Bakıyorum, bizim ünlüleri iyi öğrenmişsin, yasal ya da yasadışı... Aslında Rappaccini gerçekten bir bilim adamıdır. Üniversite'de onunla yarışacak kimse yoktur... biri dışında.

JUAN.— Siz onu tanıyorsunuzdur elbette. Aynı kentte yaşayan, aynı bilim aşkının birleştirdiği iki kişi olarak onunla iyi dost olmalısınız.

BAGLIONI.— Sana yavaş yavaş anlatayım, sabırsız delikanlı. Evet, Rappaccini bilime aşıktır.

Ne var ki, bu aşkın vahşiliği -ya da canavarca bir ahlâk çöküntüsü diyebiliriz- kapkara karartmıştır onun ruhunu. Ona göre yalnızca birer araçtır tüm insanlar, birer fırsattır ne idüğü belirsiz deneyler için. Her kez sonu acı biten deneyler olduğunu da eklemeliyim.

JUAN.— Demek, o tehlikeli bir adam öyleyse.

BAGLIONI.— Evet, tehlikelidir.

JUAN.— Ama gene de... Bilimi böylesine sevmek!

BAGLIONI.— Bilim insan içindir, oğlum, insan bilim için değil.

JUAN.— Ama bu, Rappaccini'nin gene de şaşırtıcı tedaviler başarmasını engellemez ki.

BAGLIONI.— Eh, şanslı olduğu da olmuştur. Buna karşılık, öyle olgular biliyorum ki... Ama, bu huzurbozucu komşu seni neden ilgilendiriyor? Yoksa kendini hasta mı hissediyorsun? Aman Tanrım!

JUAN.— Kendimi hiç bundan daha iyi duyumsamamıştım. Dün gece, örneğin, balkon kapısını açık bırakıp mışıl mışıl bir uyku çektim.

BAGLIONI.— Padova'nın temiz bir havası vardır... Rappaccini'ye gelince...

JUAN.— Kente yeni gelmiş biri olarak ilgimi çekmesi pek doğal. Komşuluğu merakımı uyandırdı. Bilime olan sevgisinin olağanüstülüğünü anlata anlata bitiremiyorlar.

BAGLIONI.— Bu duygusuz aşkın kötü sonuçlarını da anlatıyorlardır inşallah!

JUAN.— *(Belli bir katılıkla.)* Dünyada Rappaccini için tüm biliminden daha değerli olan tek bir şey var. Onun uğrunda tüm bilgisini bile feda edebilir.

BAGLIONI.— Nedir?

JUAN.— Kızı.

BAGLIONI.— Sonunda genç dostum sırrını bana açıkladı. Bak sen! Demek tüm bu sorgulamanın gizli nedeni güzel Beatriz imiş!

JUAN.— Onunla ancak bir kez şöyle böyle görüşebildim, dün akşamüstü.

BAGLIONI.— Hayır hayır, özür dilemene gerek yok. Bu kızı tanımam. Ama duydum ki Padova'nın bir takım gençleri çıldırıyorlarmış onun için... Ne var ki, yaklaşamıyorlarmış ona. Ayrıca, diyorlar ki, yalnızca bir güzellik harikası değil, aynı zamanda bilgi küpü imiş. Genç yaşta fakültede kürsü sahibi imiş. *(Güler.)* Belki de benim kürsümde... Ama bırakalım şimdi bu aptalca dedikoduları... *(Balkona yönelir.)* Ne hüzünlü bir bahçe! Günahkâr bir gururun sağlıksız anıtı! Ne demiş atalarımız: Akıl canavar yaratır.

JUAN.— Bize anlaşılmaz görünebilir ama, bu bahçenin bir aşkın görünümü, vahşi bir gerçek sevgisinin, bir sonsuzluk tutkusunun görünümü olduğunu yadsıyamayız. Bu yüzden döndürüyor işte böyle başımızı...

BAGLIONI.— Sus! Bak, Rappaccini bahçeye

çıkıyor. *(Rappaccini çıkar, bitkileri gözden geçirir. Gözlendiğini duyumsayınca başını kaldırıp balkona gözlerini diker. Baglioni ona soğukça selâm verir, Rappaccini selâmını almaz. Bir an için Baglioni'yi görmezlikten gelerek, sabit bakışlarla Juan'ı süzer. Sonra geri çekilir.)*

BAGLIONI.— Bizi gördü. Selamımı görmek bile istemedi. Bakarken kuşkusuz beni değil de seni görüyordu. Tanır mı seni?

JUAN.— Nasıl tanısın, daha yeni geldim.

BAGLIONI.— Bilmem! Ama yemin edebilirim ki, ilgileniyordu seninle. İlgi... bilimsel. Bu dönen dolapların içinde Beatriz'in rolü nedir?

JUAN.— Sayın profesör, aşırılığa kaçmıyor musunuz? Ne babası, ne de kızı... benim varlığımdan bile haberleri yok.

BAGLIONI.— Rappaccini'nin işi hiç belli olmaz. Gördüklerimin üzerinde düşüneceğim. Eski dostumun oğlusun, başına kötü işler gelsin istemem.

JUAN.— Aman efendim! Neler söylemek istiyorsunuz siz?

BAGLIONI.— Hiçbirşey, şimdilik hiçbirşey. Hani nerdeyse bir kuruntu... belki de kesin... Ama vakit çok geç oldu, beni Fakülte'de beklerler. Bu günler içinde evime uğrar mısın?

JUAN.— Benim için onurdur, doktor Baglioni.

BAGLIONI.— Öyleyse, hadi görüşmek üzere.

(Çıkar. Juan balkona yönelir; daha balkona ulaşamadan doktor Baglioni yeniden görünür.)

BAGLIONI.— Çevrene dolanan zincirler, seni kuşatan görünmez halkalar boğabilirler seni. Yardım edersen, birlikte kırarız onları! *(Gözden yiter.)*

SAHNE VI

(Juan düşünceli düşünceli durur; bir el devinimiyle kötü hayalleri kovar; balkona çıkar; kararlılıkla balkondan atlayıp bahçeye iner. Bitkileri ilgiyle inceler, güvensiz güvensiz bakar onlara. Tüm davranışları hem bir saldırı gibi, hem de görünmez tehlikelerden kaçmaya çalışır gibidir. Bir çiçeğin üzerine eğilir. O anda arkadan Beatriz görünür.)

BEATRIZ.— İyi günler! Görüyorum ki çiçeklerle bitkiler komşumuzu da pek ilgilendiriyor.

JUAN.— Ah, bu cüretimi nasıl affettireceğimi bilmiyorum. Kötü biri değilim. Aslında bu alışılmadık bitkilerden sanki büyülendiğimi duyumsadım. Çekiciliklerine dayanamadım. Hiçbirşey düşünmeden atlayıverdim balkondan... bakın, şimdi burdayım işte!

BEATRIZ.— Özür dilemeyiniz: merakınızı anlıyorum. Babamın da birşey demiyeceğinden eminim. Ona sorarsanız, merak bilimin anasıdır der.

JUAN.— Sizi aldatmak istemem. Botanik bilimine hiç ilgi duymuyorum doğrusu. Doğanın gizemleri de uykumu kaçırıyor değil. Ben Padova'ya Hukuk okumaya geldim, tesadüfler bizi komşu etti. Sonra dün sizi gördüm -anımsıyor musunuz- sizi bu bitkilerin arasında gezinirken gördüm. İşte o zaman gerçekte ne istediğimi anlayıverdim.

BEATRIZ.— Sizi pek de iyi anlamadığımı itiraf etmeliyim. Bahçeyi görür görmez mi anladınız gönlünüzün gerçek dileğini? Babam bunu duysa çok kıvanırdı...

JUAN.— Yok yok, bahçe değil. Sizi bunca bilmedik bitki arasında görünce açıldı gözüm: yaşamdı, evet, benim asıl dileğim. Tıpkı bir çiçek gibi tanıdık, ama gene de benden çok çok uzak. Çöldeki kayalar arasından fışkırıp çıkan yaşam, tıpkı her yeni yılda ilkbaharın bizi şaşırtan sadeliği. Tüm varlığımı yeşil yapraklar sarmaya başladı. Beynim, o karmakarışık düşünceleri üreten karamsar makina olmaktan çıkıp, yalnızca gökyüzünün renklerini ve yeryüzünün diriliğini yansıtıp duran dingin bir göle dönüştü. O andan başlayarak artık düşünmeyi bıraktım, tek yaptığım yansıtmadır artık. Gözlerimi açsam da kapasam da, sizin imgenizden başkasını göremiyorum.

BEATRIZ.— Dışdünyadaki geleneklerden haberim yoktur. Bebekliğimden beri yalnız yaşadım. Bu yüzden ne yanıt vereceğimi bilemiyorum. Yalan söylemeyi de beceremem. Becersem de söylemezdim zaten. Sözleriniz aklımı karıştırdı, ama şaşırtmadı. Çünkü bekliyordum. Seziyor-

dum bunları bana söyleyeceğinizi... bugün ya da yarın.

JUAN.— Beatriz!

BEATRIZ.— Adım ne de güzel senin dudaklarında! Kimse bugünedek böyle söylememişti benim adımı.

JUAN.— O bir kuş olmalı, diyorum, Beatriz, açıyor kanatlarını da uçuveriyor hiçbilmediğim yerlere. Buranın dışında, yükseklerde bir yerlere. Biz de uçalım onun arkasından, seninle birlikte ikimiz, bir bulutun üstünde kuralım yuvamızı, bir yıldızda sürdürelim yaşamımızı, aydaki kumsallarda gezinelim...

BEATRIZ.— Seni görünce açılıverdi gönlümün kapıları. Kapalıydım ben, örtülüydüm, kördüm. Birden çıkan bir yel açıverdi tüm kapıları pencereleri. İçimden zıplayıp oynamak geliyor. Uçuyor gibiydim sanki bu gece. Ama, sonra gene işte düşüverdim buraya, bu bahçeye. Öyle geldi ki bana, tüm bu bitkilerin parfümleri, eldokunmaz iplik dokumaları oluşturacak biçimde içiçe geçip kaynaştılar. Beni sarıyor, sıkıyordu tatlı bir hafiflikle ördükleri kumaş. İşte ben toprağa bağımlıyım. İşte şu bitkilerden biriyim. Topraktan sökerlerse beni ölürüm. Haydi git buradan, bırak beni olduğum yerde!

JUAN.— *(Elleriyle hayalî parfüm örgüsünü ayırmağa çalışarak.)* Bu ağır ışınların arasından bir geçiş yolu açacağım ben. O görülmeyen ormanın dolaşık dallarını keseceğim. Dişlerimle tırnaklarımla tünel kazacağım duvarda. Kılıç olup

bir vuruşta ikiye böleceğim aradaki kalın perdeyi. Düğümü çözeceğim. Tüm dünyayı göstereceğim sana. Birlikte Güney kıyıların gideceğiz: Seninle se-lâmlaşmak için yatağından yükselecek deniz, sallayacak sana tuzlu miğferini. Evimize giden yoldaki çam ağaçları senin adımlarının önünde eğilecek...

BEATRIZ.— Hayır hayır, hiç tanımıyorum dünyayı. Açık hava boğar beni. *(Bahçeyi eliyle gösterir.)* Bu bahçedeki koku bana hayat veriyor. Işıltımı ondan gelen aydınlığa borçluyum. Güzelliğimin cevheri de bu bahçeden alınmadır. Sen de kal burda!

JUAN.— Tan ağarırken yarı aralanan körfez gibi senin gülümseyişinin ışığına uyanmak, güneşin yükselmesiyle yükselen deniz suları gibi bedeninde dalga dalga ilerleyen kanının fısıltısıyla uyuyakalmak, seni solumak, ağzının içtiği ışığı içmek kanasıya... Sen bana baktığında yakmaz-ateşten giysi dokuyor gözlerin bana, sarıyor bedenimi serin bir gömlek gibi o altın renkli sarmaşık... Yıkanmak sesinin duru suyunda, gezinip durmak hiç bitmemecesine vücudunda, uyumak gül memelerinin üstünde yeni doğmuş kuyucuklar gibi, gerdanında sabahlamak, susuzluktan ölmek gözlerinin karşısında, sırtındaki kanaldan yukarı tırmanıp ensende yok olmak, aşağı süzülmek karnına dek, kanında yüzmek, her kez daha içeri girercesine... Senin varlığında yitip gitmek; sonra yeniden karşı kıyıda bulmak kendimi seni beklerken. Sende doğ mak, sende ölmek.

BEATRIZ.— Hiç yorulmaksızın dönmek çevrende, ben gezegen sen güneş.

JUAN.— Hep karşı karşıya ikiz ağaçlar gibi.

BEATRIZ.— Büyümek, yaprak açmak, çiçek vermek, olgunlaşmak.

JUAN.— Birbiri içinde örmek köklerimizi.

BEATRIZ.— İçiçe dokumak dallarımızı.

JUAN.— İçimizdeki özsularını karıştırmak birbirine.

BEATRIZ.— Tek bir beden olmak.

JUAN.— Bir orman gibi engin, göklere yükselen tek bir ağaç.

BEATRIZ.— Yıldızlar yuva yapsın kollarımızda.

JUAN.— Güneş şakısın konarak dallarımıza kuş gibi.

BEATRIZ.— Türkümüz yelpaze gibi açılıyor yavaş yavaş, sonra herşey sarıya boyanıyor.

JUAN.— Işıktan giysiler içindeyiz.

BEATRIZ.— Aynı görünmeyen cevherden yapılmışız.

JUAN.— Biz yürüdükçe dünya açılıyor adımlarımızda.

BEATRIZ.— *(Silkinerek.)* Olmaz, olmaz! Sende başlıyor, sende bitiyor dünya. Bu bahçeyse bizim tüm ufkumuzdur.

JUAN.— Dünya sonsuzdur; ayak tırnaklarının ucundan başlar senin, saçlarının ucundaysa sona erer. Senin için son yok.

BEATRIZ.— Seni görünce ben de anımsadım. Çoktandır yitirdiğim birşeyi anımsadım. Gizli bir yara gibi silinmeyen birşeyi... Öyle birşey ki birden fırlayıp çıkacak benim önüme: Bak bana, anımsa beni... Sen beni doğarken unutmuş değil miydin? İşte o benim diye haykırmak için yüzüme.

JUAN.— *(Sabit bakışlarını kıza dikerek.)* Alnının kalın duvarlarını yıkıp açmak isterdim düşüncelerini, zihnine dalıp çekirdeğine ulaşmak için ruhunun: Kimsin sen?

BEATRIZ.— Yüzümde okuyabilirsin tüm düşündüklerimi. Alnım tek seni yansıtan bir ayna. Hep seni yinelemekten bıkmayacak. Ben senin arzularına yerleşmişim. Seni görmeden önce kimseyi tanımıyordum, kendimi bile tanımıyordum. Bilmiyordum güneşin, ayın, suyun, dudakların varolduğunu. Şu gördüğün bitkilerden biriyim işte. Ara sıra şu ağaçla konuşurdum. Tüm dostluk ilişkilerim burda biterdi... Dün sen bana bir demet gül attın, bu çiçekler bir salkım yıldız oldu benim için, başka dünyalardan bir mesaj. Buna karşılık bilmem ki ben sana ne verebilirim?

JUAN.— Bir demet çiçek şu ağaçtan... Onu bu gece yastığımın kenarına koymak sanki senin yanında yatmak gibi olacak. *(Ağaca yaklaşır, çiçek koparmak için elini uzatır.)*

BEATRIZ.— Hayır, dokunma ona! Ölürsün! *(Bunu söylerken Juan'ın eline dokunur. Juan elektrik çarpmış gibi hızla elini çeker. Beatriz, yıkılmış durumda başını ellerinin arasına alır. Juan yaklaşmak ister, Beatriz onu bir jestle durdurup evine doğru koşar. Juan arkasından gitmeye niyetlenir, ama doktor Rappaccini kapıda görünür.)*

JUAN.— *(Şaşkın.)* Afedersiniz... Ben burada... Ah, bütün bu karmakarışıklık size açıklama yapmamı engelliyor...

RAPPACCINI.— *(Gülümseyerek.)* Komşular arasında özür dilemek gerekmez.

JUAN.— Bu bitkilerin çekimine kapılıp farkında olmadan girivermişim bahçenize. Benim istem gücümden daha kuvvetli bir çekimdi bu. Sonra da, evet, biraz fazlaca kaldım galiba... Herhalde gitmem gerekir şimdi...

RAPPACCINI.— Nasıl isterseniz... Ama sizi uyarırım, geldiğiniz yoldan geri çıkmanız zor olabilir. İyisi mi ben size yol göstereyim.

JUAN.— Sağolun, sağolun.

RAPPACCINI.— *(Ona yol açarak.)* Şöyle buyurun. *(Birlikte çıkarlar; sahne yavaş yavaş kararır.)*

SAHNE VII

(Sahnenin kararsız bir ışıkla aydınlandığı göze çarpar. Fonda Juan ile Beatriz vardır.)

HABERCİ.— Yeryüzüne yabancı, ne idüğü belirsiz çiçekler arasında onların yanıltıcı buğusunu soluyarak gezerler, uzanıp sonra dağılırlar tıpkı çılgınlığın o kızıl mantosu gibi, bir iz bırakmadan, şafağın suyunda erimesi gibi gecesel imgelerin. Yine tıpkı öyle, birkaç saatlik bir sürede, sağ elinde Juan'ın bir göründü bir kayboldu beş kızıl leke, işte Beatriz'in bir gün önce dokunuverdiği aynı sağ eli... Tıpkı beş minicik çiçek gibi... Ama bu lekeler soru sormaz. Ne şüphe eder, ne düş görürler: Bakılırlar, koklanırlar. Ölüm için mi koklanırlar, yaşam için mi? Ölüm ya da yaşam, Tanrı ya da Şeytan... Bunlar ne Juan'ın aklından geçiyor, ne de Beatriz'in. Ne ruhlarını kurtarmanın önemi var onlar için, ne de zenginlik ya da güç kazanmanın, ne mutlu olmanın ne de başkalarını mutlu etmenin. Yüzyüze durup bakışmak yetiyor onlara... Biri öbürünün yörüngesinde, tıpkı sevişen iki yıldız gibi. Oğlan kızın çevre-

sinde dolanırken kız güneş gibi dönmekte; oğlanın çizip durduğu yuvarlar gittikçe daralıyor; kız ise sessiz... Sonra başlıyor kapanmaya taçyaprakları teker teker, tıpkı o geceleyin-açan çiçekler gibi, sımsıkı örülünceyedek tüm varlığı. Oğlansa arzu ile korku arasında gidip geliyor kararsız... Sonra eğiliyor kızın üstüne; kız bu kaçınılmaz bakışın sıcaklığıyla eriyip açılıyor yeniden sereserpe... Dönüyor sevgilisinin çevresinde, oğlan sessiz ve büyülenmiş kalakalıyor... Ama hiç dokunmuyorlar birbirlerine... Durmadan dönmeye yazgılanmışlar, iki karşıt gücün etkisinde. Bir yaklaşıyorlar bir ayrılıyorlar. Ne öpüş, ne okşama... Gözleri gözlerini içercesine... Sarılma kucaklaşma yerine geçen uzun bir kavga. Oğlanın bakışlarının sarım sarım sarmaladığı kız, tutuşuyor arzu ateşiyle yanan bir kule gibi... *(Haberci konuşuyorken, kız ve oğlan sözcelerin anlatadurduğu jestlere, devinimlere öykünürler.)*

SAHNE VIII

(Bahçe boştur. Juan'la Baglioni odanın içinde bulunmaktadırlar.)

BAGLIONI.— Vakitsiz gelmedim, umarım. Hastalarımdan biri bu civarlarda oturuyor, ona giderken bir iki dakika size uğramak geldi içimden.

JUAN.— Sayın doktor, sizin gelişiniz hep sevindirir beni.

BAGLIONI.— Yok yok, ben gerçekçiyimdir. Gençler genellikle yaşlılardan, yaşlıların gevezeliklerinden sıkılırlar. Bu onları rahatlatmak şöyle dursun, sinirlendirir bile. Çaresi yok, böyledir dünya. *(Susar.)* Bana gelmeni boşuna bekledim.

JUAN.— Efendim, sizi temin ederim, son

günlerde görülmeyişimin nedeni sizi unutmam değil, derslerimin fazla oluşundan. Sabahtan akşama dek okuyarak geçiriyorum günlerimi...

BAGLIONI.— Hukuk mu çalışıyorsun, Tarih mi... Yoksa Botanik mi?

JUAN.— Dil öğreniyorum, doktor, yabancı diller...

BAGLIONI.— Yunanca mı, Latince mi, İbranice mi... Yoksa Kuşdili mi...? Ama, bu garipsi nefis koku da ne?

JUAN.— Koku mu?

BAGLIONI.— Evet, çok hafif ama çok da etkileyici bir koku. İlerleyip geriliyor, görünüp kayboluyor... Ta ciğerlerine işliyor insanın, sonra da temiz hava gibi karışıyor kana...

JUAN.— Düşgücü kimileyin varolmayan görüntüler gösterir bize, hattâ varolmayan kokular alırız...

BAGLIONI.— *(Sözünü keserek.)* Hayır, yavrum. Bu tatlı koku ruhumun bir fantezisi değil, kesinlikle burnumun bir gerçeği... Çok ciddiyim: Senin odanı sel gibi basan şüpheli bir parfüm... İşte ta oradan geliyor, aşağıdaki bahçeden odana yükseliyor. Sonra da senin ağzından çıkıyor. Dudaklarını açtıkça bu kokuyu soluyorsun dışarıya. Rappaccini ile kızı, o kurnaz Beatriz, hastalarına ölümü hep böyle parfüme büründürerek sunarlar.

JUAN.— Rappaccini hakkında ne derseniz deyiniz, ama Beatriz'in adını almayın ağzınıza.

Onun ağzından çıkan nefes zehir olamaz. Oradan ancak tertemiz sözlerdir dışarı akan.

BAGLIONI.— Rappaccini bir zehirleme delisidir. Bu ölümcül çılgınlığını lânetli bir tutkuya vardırmıştır: Kendi öz kızını bir ağu şişesine çevirmiştir.

JUAN.— Yalancısınız! Beatriz mâsumdur.

BAGLIONI.— Mâsum ya da suçlu, bu kız nefes aldıkça ölüm yayar çevresine.

JUAN.— Beatriz saftır, temizdir: Gövdesi kayalar gibi sağlıklıdır; cildi meyveler gibi yumuşak, ruhu bir su gibi saydamdır.

BAGLIONI.— Suçortağı ya da kurban, ne farkeder! Kesin olan o ki doktor Rappaccini seni yeni bir çılgın deney için denek olarak seçmiş. Kızını olta olarak kullanıyor.

JUAN.— Hayaller, kurgular! Gerçek olamayacak kadar korkutucu bunlar...

BAGLIONI.— Peki, ya gerçekse?

JUAN.— Öyleyse bittim ben! Yandım! Benim için bir çıkış yolu yoktur...

BAGLIONI.— Bir çıkış yolu var. Birlikte kandıracağız Rappaccini'yi... Dinle. *(Cebinden bir şişe çıkarır.)* Bu şişede bir panzehir var ki, ünlü Bezoar taşından, bu tanınmış antidotlardan daha güçlüdür. Karşı duramayacağı zehir yoktur. Uykusuz geçen pekçok gecelerin, yıllarca süren araştırmaların ürünüdür bu. Eğer Beatriz suçsuzsa, ver de ona içsin: Kısa zamanda kendi doğallığına geri

dönecektir... Haydi şimdilik hoşça kal! Kaderin kendi ellerinde.

(Juan konuşmak ister. Baglioni parmağıyla sus işareti yaparak, şişeyi verip çıkar.)

SAHNE IX

JUAN.— Hepsi masal! Kıskançlığın, çekemezliğin yarattığı bir masal... Ama ya gül demetine ne demeli? Ya elimdeki bu lekeler? *(Eline bakar.)* Yok yok, birşeyim yok! Sağlık durumum fevkalâde. Güçlüyüm, yaşamı seviyorum; yaşam da beni seviyor. Ama, ya gerçekse...? Bunu nasıl bilebilirim? *(Kararsız gezinir. Birden çığlık atar.)* Isabel, bayan Isabel! Hemen geliniz, size ihtiyacım var.

ISABEL'İN SESİ.— Geliyorum, geliyorum! *(Isabel görünürken, Juan aynaya bakarak elleriyle yüzüne dokunur.)*

ISABEL.— Buyrun bayım, ne istediniz?

JUAN.— Hiçbirşey! Önemsiz: Lütfen bana bir gül armağan eder misiniz? Ben geldiğim gün bana verdikleriniz gibi bir gül.

ISABEL.— Gül mü?

JUAN.— Evet, kırmızı bir gül. Üzerinde çiğ taneleri olan kırmızı bir gül...

ISABEL.— Aman Tanrım! Siz basbayağı aşık olmuşsunuz.

JUAN.— Yepyeni kesilmiş taze bir gül!

ISABEL.— Hemen bayım! *(Çıkar.)*

JUAN.— Doktor Baglioni Beatriz'in zehirle beslenmiş olduğuna çok inançlı görünüyor. Ama ben sağlıklıyım... Güçlüyüm... Napoli'den getirdiğim hava beni koruyor... Şimdi bir yalan çıkarsa tüm söyledikleri, ben o Baglioni denen ünlü hekimin dilini kesmez miyim...

ISABEL.— *(Elinde gül.)* Bundan daha güzelini bulamadım, bayım. Şuna bakın: Nasıl da capcanlı duruyor, değil mi!

JUAN.— *(Isabel'in sözünü keser.)* Çok teşekkürler, bayan Isabel. *(Isabel'e bahşiş verir.)* Şimdi beni yalnız bırakır mısınız?

ISABEL.— Ah, Kutsal Meryem! Bu ne kapris! Şimdiki gençler çıldırmış. *(Çıkar.)*

JUAN.— *(Elinde gül.)* İşte kırmızı bir gül, titreyen bir küçücük yürek bu. Işıyan bir küçücük güneş, ellerimin arasında. Susamış bir gül bu. *(Güle üfler.)* Serinle şöyle biraz. Yaşamı çek içine! *(Gül kararıverir. Dehşete kapılan Juan gülü yere atar.)* Gerçekmiş, gerçekmiş! Soluğum ölüm saçıyor, ben ölümü kanımda taşıyorum! Lanetlenmişim! Yaşamdan koparılmışım! Zehirden bir duvar beni dünyadan ayırıyor... Beni bir canavarla birleştiriyor.

BEATRIZ.— *(Bahçeden seslenerek.)* Juan, Juan! Bak güneş yükselmiş, bitkilerimiz bizi çağırıyor...

JUAN.— *(Duraksar, sonra kararlılıkla.)* Bekle! Daha çabuk yanına gelmek için balkondan atlayacağım. *(Atlar.)*

BEATRIZ.— Gün ışıdığından bu yana, buluşmamız için beklemem gereken saatleri saydım. Çünkü sensiz bu bahçe bana artık benim bahçem gibi görünmüyor. Sanki sen ta çocukluk günlerimden beri burada benimle birlikte bulunan ağaçlardan biri gibisin: onların en büyüğü, en güçlüsü, en havalısı... Düşlerimde seninle konuşuyorum. Oysa sen sesinle yanıt vermiyorsun bana: kendi ağaç dilinde birşeyler söylüyorsun, sözcükler yerine yemişler uzatıyorsun...

JUAN.— *(Tedirginlikle.)* Nasıl yemiş...?

BEATRIZ.— Büyük, altın pırıltılı yemişler... Düş yemişleri... Düş görüyorum dedim ya sana. *(Bir bitkiye bakarak.)* Şuna bak, nasıl renk değiştirmiş. Nasıl da kokuyor. Rayihası uyuşturuyor tüm bahçeyi.

JUAN.— *(Öfkeli.)* Çok güçlü bir uyuşturucu olmalı!

BEATRIZ.— *(Saflıkla.)* Bilmem! Bitkilerin özelliklerini pek iyi bilmem ben. Babam da bilmez tüm sırlarını, ama ona sorsan bilirim der ya, neyse... Elbette, yeni onlar.

JUAN.— Yeni mi onlar? Nedir söylemek istediğin?

BEATRIZ.— Amma da soru! Bilmiyor mu-

sun? Bunlar daha önce var olmayan bitkilerdir, babam yaratmıştır onları... Babam doğayı değiştirir, kusurları düzeltir, ona yeni zenginlikler katar... Öyle ki sanki cana can verir.

JUAN.— Daha doğrusu ölüme ölüm katar demeliyiz. Bu bahçe tam bir silâh deposu. Herbir yaprak, herbir çiçek, her kök öldürücü bir silâh... Bir işkence aygıtı... Böyle sakin sakin geziniyoruz da cellatın evinde, şefkatle bakıyoruz onun ölümcül yaratılarına...

BEATRIZ.— Yeter, sus! Korkunç şeyler bu senin söylediklerin.

JUAN.— Bu bahçeden daha korkunç ne olabilir? Ya da senden benden daha korkunç? Dinle beni, bahtsız çocuk: ne olduğunun, nasıl yaşadığının farkında mısın? Veba, tifo, cüzzam... vücudumuzu kızıl yaralarla mücevher gibi saran gizemsel illetler; ateşli hastalıklar veren sarmaşıklar; çılgınlığın örümcekleri; öğlen sıcağında patlayan mundar gözler; kirliyeşil salya... Hepsi de burda toplanmış. Bu bahçe bu kentin temiz göğsünde pırtlamış bir çıban...

BEATRIZ.— Dur dinle! Beni dinlemeden böyle insafsızca yargılayamazsın...

JUAN.— Geri çekil; dokunma bana! Sen vebanın canlanmışısın. Elmanın çürümüşü, zehirlisi... Ölümsün sen. Hem de ölümün en kutsal yaşam nitelikleriyle süslenmişi!

BEATRIZ.— Sözlerin çok sert, beni incitiyor. Ama haklı oldukları için de, arındırıyorlar vicdanımı...

JUAN.— Sen ki dünyayı nefesinle kirletmedesin, temizlikten sözetmeye nereden cesaret buluyorsun? Lânetli bir ada gibi yapayalnızdın, burda. Sonra beni seçtin yanına çekmek için. Şimdi bir suçortağın var işte, sevinebilirsin: Seninle benim soluduğumuz nefesler birleşip kurutacak ekinleri, zehirleyecek kaynakları. *(Duralayarak.)* Konuş... Birşey söyle!

BEATRIZ.— *(Dinginlikle.)* Bütün bu tepkilerini bekliyordum. Biliyordum bana neler söyleyeceğini. Ama bir mucize oluvereceğini umuyordum, güveniyordum aptalca. Çocukluğumdan beri yalnız yaşadım, boyun eğerek kaderime. Arada sırada bu evin duvarlarını sarsardı dış dünyadan gelen gürültüler, sesler... Bir tatlı dalga gibi. İşte bu çağrılar hep tedirgin ederdi beni... Kanım bir başka nabızla atar, düşlerim tanımadığım görüntülerle dolardı... Sonra sevgili bahçeme çevirince gözlerimi, onun ölümsel kokusuyla kendimden geçer, unuturdum kedilerin, atların, güllerin, karanfillerin, insanların... var olduğunu. Ne önemi vardı ki benim için elmanın, narın, armudun... önümde cennet ağacına benzeyen ağacın yemişleri durup dururken! Babam derdi ki, bu ağaçta ölüm yaşam olmuş.

JUAN.— Saçma! Senin o yaşam dediğin şeyden yalnız hastalıktır doğan... Deliliktir, ölümdür... Senin soluğun ölüm saçıyor.

BEATRIZ.— Benim soluğum ölüm saçıyor, evet, ama düşüncelerim öyle değil... Varlığım babamındı, evet, onun tükenmeyen rüyasıydım ben. Tıpkı şu ağaçlar gibi, bir yansımasıydım doğallı-

ğın, ya da bir başkaldırması... En güçlü zehirler zarar veremeden dolaşırdı damarlarımda. Ben babamın yaratılarından biriydim... En cüretli yaratısı, en sakınmasızı, en...

JUAN.— En acınacak yaratısı.

BEATRIZ.— Evet, en acınacak yaratısı...

JUAN.— En suçlu yaratısı.

BEATRIZ.— Hayır, suçlu değilim. Hiç canlı olmadı çevremde. Kimseyi öldürmedim. Kimseye dokunca vermedim kendimden başka... Ne kedim oldu, ne köpeğim, ne de kanaryam... Kimse bana öğretmedi türkü söylemeyi, kimse oyun oynamadı benimle. Kimse karanlık bir odada saklanıp benimle birlikte korkudan titremedi... Tüm hayatım büyümek, soluk alıp vermek, bir bitki gibi olgunlaşmak oldu... Ah, evet, olgunlaşmak...

JUAN.— *(Şefkat ve nefret karışımı bir anlatımla.)* Tıpkı içaçıcı bir yemiş gibi olgunlaşmak, sonsuzadek arzulanan, ama sonsuza dek el sürülemeyen bir yemiş.

BEATRIZ.— Bir tohumun yaşadığı hayatı yaşıyordum, yapayalnız, kendi içime kapanmış, kendi varlığımın tam ortasına ekilivermiş. Bir ada gibi yalıtılmış...

JUAN.— Hiçbir insan ayağının değmeyeceği bir ada, ana rotalardan ırak... Yalnız, yapayalnız... Zamanın enginliğinde yitip gitmiş, kendi kendisinden çıkamamaya yargılı.

BEATRIZ.— Uykuda... Hiçbir anısı, hiçbir arzusu olmadan. Toprağa iyice kök salmış. Kendi

içinde kökleşip kalmış... Daha sonra ikiye yarılıverdi dünyam. Bir ot gibi söküp çıkarıverdin beni topraktan. Kestin köklerimi, fırlatıp attın havaya. Senin gözlerine asılıp kaldım öyle boşlukta dengesiz. O andan beri kendime bir yer bulamıyorum. Atılmak isterdim ayaklarına, ama yapamam bunu... Yaparsam zehirlerim senin gölgeni.

JUAN.— Birbirimizi hep görüp hiç dokunamamaya yargılıyız. Kendi kendimizden çıkamamaya yargılıyız.

BEATRIZ.— Sana bakmak yeterli benim için. Senin bana bakman yeter... kendi kendime sahip değilim, öz varlığıma sahip değilim. Ne vücudum var, ne de ruhum. Senin düşüncen içime işledi; ne bir oyuk kaldı girmediğin içimde, ne de bir kuytu. Kendi içimde kendime yer kalmadı. Ama ben kendi içimde kalmak istemiyorum ki... Ben senin içinde olmak istiyorum. Bırak beni bir düşünce olayım kafanda... En önemsiz düşüncelerden biri. Gelip geçici, hemencecik unutuvereceğin düşüncelerinden biri.

RAPPACCINI.— *(Görünmez. Bahçe içinde gizlenmiştir, yalnızca sesi duyulur.)* Kızım, artık yargılı değilsin yalnızlığa. Kes bahçemizdeki çiçeklerden birini, ver sevgiline. Sevgilin korkmadan dokunabilir ona. Sana da dokunabilir... Bilgeliğim sâyesinde -biraz da sevgilinin kanındaki gizli uyumluluk sâyesinde- uzlaşmaya vardı karşıt doğalarınız. Şimdi ikiniz bir olabilirsiniz. Sarılıp gezebilirsiniz her tarafta, herkes sizden korkar, tanrılar gibi yenilmez olursunuz.

JUAN.— Nefretle çevrelenmiş, ölümle kuşa-

tılmış olarak. İki zehirli yılan gibi gizlenerek yeryüzünün çatlaklarına.

RAPPACCINI'NİN SESİ.— Budala! Saygı ve huşû ile çevrelenmiş olacaksınız. Yaşamın galipleri olacaksınız. Ölümün yanaşılmaz saygın dağıtıcısı olacaksınız.

JUAN.— Çılgın! Senin boş gururun yenemeyecek bizi, bizi tuzağına düşüremeyeceksin. Bir çıkış yolu var, bir kurtuluş köprüsü var elimde. Bize özgürlüğü verecek anahtar bende... Şu panzehiri al Beatriz, hiç korkmadan iç: Kendi gerçek doğana döneceksin. *(Şişeyi uzatır.)*

RAPPACCINI'NİN SESİ.— İçme onu, kızım, içme sakın! Panzehir senin için zehirdir, ölürsün.

JUAN.— İç iç, bu söyledikleri yeni bir hilesidir moruk babanın. Korkma iç! Bu canavara da lânetini söyle. Özgür olacaksın.

RAPPACCINI'NİN SESİ.— Geri zekâlı! Cahil! Onun kanı benim zehirlerimi öylesine benimsedi ki, her tür panzehir hemen öldürür onu. İçme, kızım!

BEATRIZ.— Baba, madem beni yalnızlığa mahkûm ettin, neden kör etmedin gözlerimi? Görmezdim o zaman. Neden beni sağır-dilsiz yapmadın? Niye beni şu ağaç gibi toprağa bağlamadın? Koşmazdım o zaman sevgilerin arkasından. *(Juan'a döner.)* Ah! Kör, sağır, dilsiz, toprağa bağlı... Koşardım yine de sana doğru... Tüm düşüncelerim sarmaşık gibi senin hayaline dolanıyor. Tırnaklarımla, dikenlerimle tutunuyorum duvara, parça parça bölünerek kapanmak için ayaklarına.

JUAN.— Talihsiz yavrucak! Kapandı artık bütün kapılar!

BEATRIZ.— Bütün kapılar kapalıydı. Ama sen geldin, açtın sevginin kapısını. Sonra da geri çekiliyorsun şimdi, hepsi yeniden kapanıyor. Neden?

JUAN.— Gözüm açıldı da gördüm, bu bahçede kargışlı bir bitki gibi köklendiğimi. Hayatın akışından koptuğumu...

BEATRIZ.— Oraya varmak için, gerçek yaşama dönmek için geçiyorduk ölümün köprüleri altından, kapalıydı gözlerimiz. Ama sen açtın onları, gevşettin bağlarımızı...

JUAN.— Başım dönüyor. Aç gözlerini bana bak. Yaşama bak!

BEATRIZ.— Hayır, işte kendime dönüyorum. Sonunda gözlemliyorum kendimi. Kendime sahip çıkıyorum... Karanlıkta el yordamıyla, el yordamıyla giriyorum kendi varlığıma, kendi varlığımın köklerine. Dokunuyorum elimle doğduğum yere... Heykel, akmayan kan, ada, ıssız kayalık, alev kulesi... Kendimde başlayıp kendimde sona eriyorum. Bir bıçaklar nehri sarıyor beni... Dokunulmaz oluyorum.

RAPPACCINI'NİN SESİ.— Bak dinle! Ağlayarak yalvarıyorum sana: İçme onu!... Geri döneceğim, yolunu değiştirmeye iteleyeceğim doğayı... Seni yaşamdan daha güçlü yapmak istemiştim. Şimdiyse ölümü aşağılamak istiyorum.

BEATRIZ.— *(Panzehiri içer.)* İşte son adımı

atıyorum. Artık geçiyorum karşı kıyıya. Çocukluğumun bahçesi, zehirli cennet, kardeşim ağaç, oğlum, tek aşığım, tek eşim! Sar beni, kucakla! Yak beni, kemiklerimi erit. Erit belleğimi!... Düşüyorum. İçeri doğru düşüyorum. Ama varamıyorum ruhumun en dibine...

RAPPACCINI.— *(Ortaya çıkarak.)* Kızım! Ah, neden bıraktın beni?

BİTİRİŞ

HABERCİ.— Figürler geçiyor birbiri arkasından: -ozan, münzevi, kız-. Birbiri arkasından görünüp yitiyorlar, birleşip ayrılıyorlar... Yıldızlar yönlendiriyor onları, ya da damardaki kanın sonsuz istencesi. Gidiyorlar öteye, hep daha öteye, bulmak için kendi kimliklerini. Kesişiyorlar, sarmaşıyorlar bir an. Sonra dağılıp uzaklaşıyorlar zaman içinde... Güneşle birlikte tüm öbür gezegenlerin uyumlu devinimleri gibi... Bu sonsuz raksedişi hiç yorulmadan sürdürüyorlar. Birbirlerini aramak yazgıları. Bulup bulup yitirmek, sonra yeniden aramak yazgıları. Hiç durup dinlenmeksizin sonu bulunmayan yörüngelerde... Barış dileyelim tüm arayıp duranlara, barış dileyelim yapayalnız boşlukta dolananlara... Çünkü ne dün var, ne de yarın. —Gün yalnız bugün, herşey burda, burda işte şimdi önünüzde. Geçmişse... hep geçip durmakta...

PERDE İNER